

ІНСТИТУТ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ

**ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ
ВІДНОСИН**

Київ - 1995

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

Відп. редактор - канд. екон. наук О.В.Плотніков. - Київ:
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України,
1996. - 60 с.

У науковій збірці подані роботи, що присвячені актуальним питанням сучасних міжнародних валютно-фінансових відносин. Велика увага приділяється проблемам використання в Україні світового досвіду та інтеграції України в міжнародну валютно-фінансову систему.

Рецензенти: доктор економічних наук В.О.Степаненко
кандидат економічних наук В.С.Новицький

Рекомендовано до друку Вченою радою Інститут світової
економіки і міжнародних відносин НАН України

Реформа банківської справи в КНР

З самого початку здійснення економічних реформ в КНР Уряд значну увагу надав реформуванню банківської системи країни. Підвищення ролі товарно-грошових відношень, перехід від адміністративних до економічних методів управління народним господарством передбачали докорінну перебудову банківської системи, активізацію ролі банків та їх вплив на економічні процеси. В ряді документів стосовно перебудови банківської системи відзначалось, що банки мають стати важилем економічного розвитку та технічного оновлення. Було підкреслено, що необхідно розширювати сферу діяльності банків та посилювати їх роль.

Реформування банківської системи в КНР здійснюється в двох основних напрямках: по-перше, інституційне реформування самої банківської системи та перехід до дворівневої банківської системи, по-друге, перехід до нових методів впровадження грошово-кредитної політики в країні.

Мета створення дворівневої банківської системи полягає у створенні центрального банку держави та спеціалізованих комерційних банків та інших інститутів, які б займалися певними операціями по обслуговуванню тих чи інших галузей, регіонів та ін. В листопаді 1977р. Держрада КНР опублікувала Постанову про впровадження та укріплення роботи банків, згідно з якою банки відокремлювались від Міністерства фінансів, а Народний банк Китаю дорівнювався міністерствам та комітетам. У вересні 1983р. Держрада КНР прийняла рішення про перетворення Народного банку Китаю в справжній центральний банк, який би координував та спрямовував діяльність всіх кредитних закладів за допомогою економічних важелів.

В 1979 році відновив свою діяльність Сільсько-господарський банк, який зараз обслуговує селян, кооперативи та інші підприємства сільської місцевості. Нині він швидко розвиває свою діяльність (наприклад, він також почав пропонувати експортерам валютні кредити), та роль його збільшується.

Згідно з інструктивною доповіддю Держради КНР "Про реформу банківської системи КНР", яка мала місце в березні 1979 року, з метою централізованого управління іноземною валютою, покращення збалансування планів та контролю за надходженням та витратами валютних коштів, було прийнято рішення про створення Банку Китаю (його було виділено із системи

Народного Банку Китаю). Цей банк було безпосередньо підпорядковано Держраді КНР, а керівництво здійснював Народний Банк Китаю.

В червні 1979р. Держрада КНР ратифікувала угоду про створення Китайської по-середницької міжнародної інвестиційної компанії, яка б спеціалізувалась на зовнішньоекономічній діяльності.

З метою кредитування капітального будівництва був відновлений Народний будівельний банк Китаю. Його було підпорядковано Міністерству Фінансів та Відомству з керівництва будівництвом.

Для заохочення інвестиційного капіталу був створений інвестиційний банк Китаю. Цей банк спеціалізується на кредитуванні інвестицій за рахунок коштів для будівництва.

Найбільшим спеціалізованим банком в КНР сьогодні є Торгово-Промисловий банк Китаю, який було утворено в 1984р. на базі підрозділів Народного Банку. Цей банк здебільшого спеціалізується на обслуговуванні підприємств та населення в містах - розрахунки, прийом вкладів, кредитування. З листопада 1984р. він почав активно розвивати міжнародні операції в спеціальних економічних зонах та встановлювалювати кореспондентські відношення з іноземними банками. Передбачається, що в перспективі Торгово-Промисловий банк Китаю стане головним конкурентом Банку Китаю в обслуговуванні зовнішньоекономічних зв'язків (наприклад, в 1984р. їм одночасно було дозволено видавати валютні кредити для фінансування імпорту передової технології).

В країні також діють 62 регіональні посередницькі інвестиційні компанії, дрібні кредитні кооперативи в сільській місцевості, а з 1986р. - в містах (приймання вкладів, кредити, страхування). Останнім часом значного розвитку набуває процес створення місцевих кредитних закладів.

В Пекіні також розташована штаб-квартира Транспортного банку (заснований в 1907р., 25 відділень), який діє головним чином в Сянгані (Гонконг), у складі групи Банку Китаю. В середині 1986р., було проголошено утворення в Шанхаї Всекитайського банку з такою ж назвою, який буде надавати повний обсяг банківських послуг по всій країні (в тому числі і в іноземній валюті). Цей банк також отримав статус спеціалізованого банку під керівництвом Народного Банку Китаю.

Сьогодні в КНР список найбільших в країні банків очолюють чотири спеціалізовані банки: Торгово-Промисловий банк КНР, Банк Китаю, Народний будівельний Банк Китаю, та Сільськогосподарський банк Китаю (див. табл. 1). Ці

банки мають розгалужену систему філіалів, розташованих по всій країні, кількість яких складає 120 тисяч. Вони також забезпечують робочі місця для 1,3 мільйонів працівників цих установ.

табл. 1

ФІНАНСОВИЙ СТАН НАЙБІЛЬШИХ В КНР БАНКІВ (дані за 1992 рік)

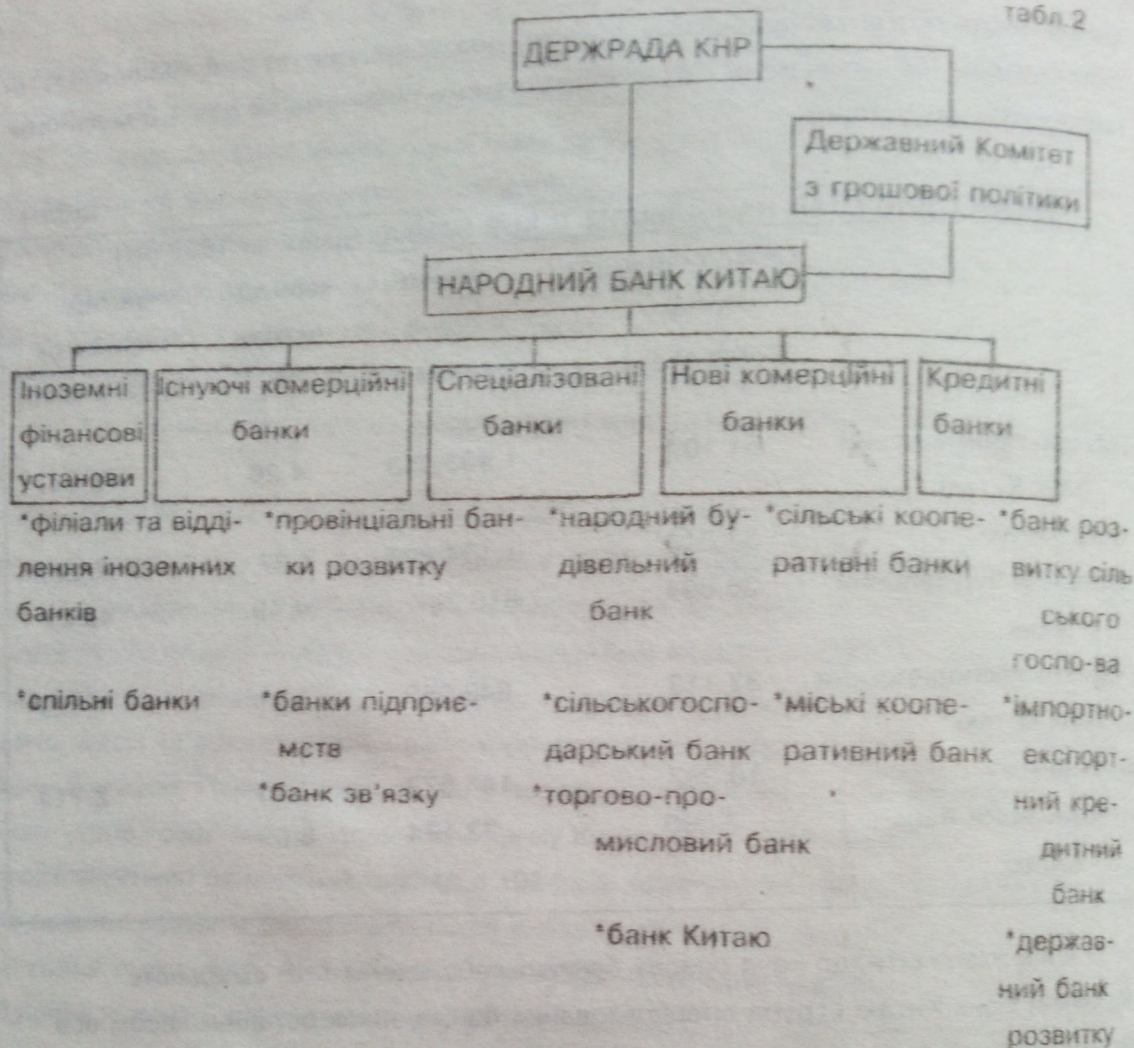
	капітал першого порядку (юань млн.)	активи (юань млн.)	капітал/ активи %	чистий прибуток (юань млн.)
Торгово-промисловий банк Китаю	61,107	1,433,653	4,26	16,147
Банк Китаю	53,010	1,134,835	4,67	10,232
Народний будівельний банк	36,694	816,387	4,49	4,025
Сільсько-господарський банк Китаю	32,113	843,053	3,81	1,929
Банк зв'язку	10,352	144,573	7,16	2,714
Інвестиційний банк Китаю	2,060	23,174	8,89	

Слід зазначити, що хоча основу банківської системи КНР складають Народний Банк Китаю і група спеціалізованих банків, однак останнім часом все частіше почали з'являтися комерційні банки, які надають широкий спектр банківських послуг як громадянам, так і підприємствам різних галузей економіки. Сьогодні на банківському ринку КНР простежується тенденція створення універсальних банків, які надають повний обсяг банківських послуг.

Успіхи Китаю в здійсненні економічних реформ приваблюють іноземних інвесторів та банкірів. Нині в КНР відкрили свої представництва та філіали ведучі банки Сполучених Штатів Америки, Японії, Англії та інших країн.

Таким чином сучасна банківська система КНР має досить розгалужену структуру як вітчизняних, так і іноземних банківських установ по всій країні. (див. табл. 2).

табл. 2

Як вже зазначалось вище, реформувань зазнає не тільки інституційна структура банківської системи, а й методи здійснення грошово-кредитної політики. Згідно з нормативними документами, які регулюють діяльність банківських установ, відповідальність за впровадження в країні грошово-кредитної політики покладається на Народний Банк Китаю. Основною метою цієї політики є надання допомоги економіці країни в досягненні загального рівня виробництва, який характеризується повною зайнятістю та відсутністю інфляції. Якщо раніше Народний Банк Китаю діяв тільки на базі директивних та нормативних актів Уряду держави і не мав змоги безпосередньо впливати на здійснення як емісійної, так і кредитної політики, то зараз він наділений достатніми повноваженнями, щоб мати такий вплив. Змінились і методи

діяльності банку, сьогодні він вже не займається безпосереднім кредитуванням підприємств, це - об'єкт діяльності спеціалізованих та комерційних банків. Банк надає кредити тільки банківським установам. Поступово набирають силу нові, переважно ринкові, важелі діяльності банку, а саме: регулювання норми обов'язкових резервів банків, керування процентною ставкою та операції на відкритому ринку.

На третьому Пленумі 14-го скликання ЦК КПК, який відбувся у листопаді 1993 р., йшлося про значні досягнення щодо реформування фінансового сектору країни. Проте, вже через рік, підводячи підсумки результатів діяльності банківських установ, було зазначено про досить повільні темпи реформування фінансового сектора.

Одна з причин полягає в тому, що згідно з діючим законом про Центральний Банк, він все ж таки значною мірою залежить від державних установ, особливо Парламенту, депутати якого висловлюють занепокоєння з приводу розширення повноважень Центрального Банку. В свою чергу також ведуться дискусії щодо ролі Державного комітету з грошової політики. Відзначається, що цей бюрократичний апарат, використовуючи свої повноваження, примушує Центральний Банк здійснювати невиправдані кредитні емісії і намагається обмежити його самостійність. Виходом з цієї ситуації, як вважають фахівці, є прийняття закону про припинення безпосереднього фінансування бюджетного дефіциту.

На останньому пленарному засіданні ЦК КПК було визначено три напрями реформування Народного Банку Китаю в установу, яка б мала такі ж повноваження, які мають Центральні Банки країн Північної Америки, Європи та Японії.

По-перше, було відзначено, що Народний Банк Китаю повинен стати першочерговою установою, яка б здійснювала грошово-кредитну політику і відповідала за стабільність грошової одиниці та посилення фінансових важелів. Він також повинен здійснювати антиінфляційну політику. Проте Державний комітет з грошової політики повинен припинити свої повноваження щодо регулювання грошово-кредитної політики.

По-друге, зазначалось, що на зміну кредитному плану, який був основою грошово-кредитної політики, повинні прийти нові, так звані, непрямі засоби грошового контролю, а саме: регулювання процентної ставки та операції на відкритому ринку. Останні мають здійснюватись шляхом продажу векселів Народного Банку Китаю на Шанхайській Фондовій біржі.

По-третє, було запропоновано створити регіональні представництва Центрального Банку Китаю, які б замінили існуючі філіали в провінціях та різних містах. Передбачається, що це надасть змогу протидіяти політичному впливу на провінційному рівні, який чинить найбільший опір впровадженню незалежної політики Центрального Банку.

На Пленумі були розглянуті інші питання стосовно реформування фінансового сектора. Було підкреслено про необхідність поступового трансформування існуючих спеціалізованих банків в комерційні, а міські та сільські кредитні кооперативи в невеликі банки, які б задовольняли потреби в кредитних коштах невеликих підприємств місцевого рівня.

Особлива увага також була звернена на діяльність трьох великих кредитних банків, а саме: Державного Банку Розвитку, який має надавати довгострокові кредити основним державним підприємствам, Банку розвитку сільського господарства та Експортно-Імпортному кредитному банку, які мають займатись кредитуванням торгівлі.

З метою удосконалення банківської системи Уряд КНР проводить роботу з підготовки нових законів про Центральний Банк Китаю, Банківську систему та комерційні банки. Ці законодавчі документи повинні визначити права і обов'язки спеціалізованих банків по відношенню до державних підприємств, а також захистити банки від вимушеного кредитування занепадаючих підприємств. За статистичними даними, на сьогодні 70% усіх кредитів надаються державним підприємствам і складають 2,6 трил. юан. Однак 20% цих кредитних коштів є недіючими, тому що вкладаються в безперспективні проекти.

Експерти Світового Банку вважають, що успіх банківської справи в КНР значною мірою залежить від того, як швидко банки припинять кредитування безперспективних державних підприємств. Вони також відзначають, що в Китаї сьогодні відчувається відсутність фахівців банківської справи в центральних установах та на провінційному рівні. Крім того вони вважають, що Центральний Банк Китаю не здійснює належний нагляд за діяльністю трастових та інвестиційних компаній. За оцінками експертів, незважаючи на значні успіхи Китаю у здійсненні реформ банківської справи, сьогодні ще рано говорити про створення розвинутої та надійної банківської системи, яка б відповідала як внутрішнім потребам економіки, так і світовим стандартам. Для цього Китаю необхідно пройти довгий та тернистий шлях.